

Werkzame factoren bij preventief en omgevingsgericht werken

Door: Ninja van der Honing
2015

Om preventief en omgevingsgericht te leren werken hoeft het wiel niet opnieuw uitgevonden te worden. In binnen- en buitenland is er genoeg ervaring. Die ervaring leert dat er een aantal factoren bepalend zijn voor het succes van preventief en omgevingsgericht werken. Een analyse van verschillende goede praktijken in binnen- en buitenland (zie verantwoording) maakt dat duidelijk. Deze algemeen werkzame factoren zijn:

1 Competente professionals

Bekwame professionals zijn een basisvoorwaarde om preventief en omgevingsgericht te kunnen werken. De uiteenlopende goede praktijken laten zien dat een competente professional verschillende eigenschappen combineert.

Houding: Gepassioneerd zijn en een intrinsieke motivatie hebben vormen een eerste voorwaarde. Daarnaast is de betrokkenheid bij de doelgroep en oprecht in hen geïnteresseerd zijn belangrijk. Andere belangrijke aspecten zijn respect hebben voor de doelgroep, de doelgroep serieus nemen en begripvol overkomen. In de derde plaats is het belangrijk om zelfverzekerd te zijn, jezelf te durven zijn en authentiek over te komen. Je moet open zijn, open staan voor feedback en verbeteringen, je bescheiden op kunnen stellen en positief zijn.

Vaardigheden: Communicatieve vaardigheden zijn het uitgangspunt om preventief en omgevingsgericht te kunnen werken. Het gaat hierbij om goed kunnen communiceren met de doelgroep, maar ook met andere professionals. De vaardigheden goed kunnen luisteren, makkelijk contact kunnen maken en een boodschap duidelijk over kunnen brengen. Daarnaast zijn ook kritisch naar jezelf kunnen kijken en goed kunnen samenwerken aangemerkt als belangrijk aspecten.

Kennis: Grondige kennis van de methodiek, de werkwijze, het programma en/of de organisatie is tevens van belang. Ook dat de professional dit ondersteunt en achter een bepaalde werkwijze staat. Kennis hebben over de doelgroep waar mee wordt gewerkt is ook belangrijk.

'Match': Een professional met de juiste kennis, houding en vaardigheden moet vervolgens passen binnen de organisatie en aansluiten bij de doelgroep. Elke organisatie heeft specifieke doelen en behoeften waarbij bepaalde kwaliteiten en persoonlijke eigenschappen beter aansluiten dan andere. De juiste 'match' van professional en context waarbinnen hij/zij werkt kan het meest effectief preventief en omgevingsgericht werken.

Scholing: Competente professionals werf je of behoud je door hen voortdurend te blijven (bij)scholen. Het is belangrijk om steeds te blijven oefenen met de gehanteerde methodiek en hierover met elkaar in gesprek te blijven. Professionals zouden hierbij ook moeten worden gestimuleerd om kritisch naar zichzelf en hun collega's te kijken. Nieuwe collega's die passen ('matchen') bij het team en de werkwijze versterken de kracht van het preventief en omgevingsgerichte werken.

2 Laagdrempelig

Het is essentieel om op een laagdrempelige manier met ouders, kinderen en jongeren in contact te komen. Ouders en kinderen ervaren een drempel als professionals niet makkelijk te bereiken zijn of wanneer zij een bezoek associëren met problemen. Daarom kunnen activiteiten die op het eerste gezicht niks te maken hebben met ondersteuning, een goede manier zijn om de doelgroep te bereiken. Een plek waar kinderen al aanwezig

zijn, zoals een speeltuin of een knutselmiddag is een laagdrempelig trefpunt. Door kinderen samen te brengen, komen ouders ook bij elkaar. De drempel om te komen is vaak een stuk minder hoog, omdat het meestal om een leuke activiteit gaat. Ouders en kinderen ontmoeten elkaar en komen met elkaar in contact. Daarnaast is een professional op een laagdrempelige manier aanwezig en kan deze contact leggen met ouders en kinderen. Dit zorgt ervoor dat de stap voor ouders om hulp te vragen of problemen aan te kaarten veel minder hoog is. Voor een professional geldt hetzelfde: omdat zij de ouders al kennen, zijn zij ook beter in staat om ontwikkelingen en eventuele risicosituaties te herkennen en te bespreken.

3 Duurzaamheid

De kans van slagen van preventief en omgevingsgericht werken is groter als vanaf het begin de lange termijn voor ogen wordt gehouden. Professionals hoeven daarbij niet opnieuw het wiel uit te vinden, maar onderzoeken juist wat er al is en al werkt. In het project 'Allemaal Opvoeders' wordt ook benadrukt dat in het geval van het versterken van de 'pedagogische civil society' het essentieel is om eerst te inventariseren welke activiteiten er al in een buurt zijn die de onderlinge betrokkenheid versterken. Van daaruit kan vervolgens gekeken worden hoe deze activiteiten versterkt, uitgebreid of verbonden kunnen worden (NJI, 2010). Dat betekent ook dat het belangrijk is om niet te concurreren met andere organisaties, maar dat je probeert om complementair te zijn en van elkaar gebruik maakt. Duurzaamheid wordt ook bewerkstelligd door tussentijdse aanpassingen en veranderingen. Steeds alert zijn op de wensen en behoeften van de doelgroep, maar ook van professionals, en hierop inspelen.

4 Inspelen en participeren

Preventief en omgevingsgericht werken is succesvol als er bij de doelgroep een behoefte, een probleemsituatie of een wens is om iets te veranderen of te organiseren. Een professional die inspeelt op deze behoefte of probleemsituatie en hier iets mee doet, biedt passende ondersteuning voor deze doelgroep. Maar inspelen alleen is niet genoeg. Het is daarnaast ook belangrijk dat ouders of kinderen een actieve rol krijgen bij de oplossing, de uitvoering en de evaluatie. Door vraaggericht te werken, en dus uit te gaan van de behoeften van de doelgroep en deze inspraak te geven, sluit je beter aan bij de doelgroep (Burggraaf-Huiskes, 2011). Deze inspraak en participatie is belangrijk bij het hele proces, van het uitzetten van beleid tot aan evaluatie. Dit geldt voor de doelgroep ouders, maar zeker ook voor kinderen en jongeren. Steun vanuit de top van de organisatie voor een plan of idee is ook belangrijk. Zonder deze steun er geen ruimte is om plannen uit te voeren en al helemaal niet op de lange termijn. Goed overleg, luisteren en discussiëren zijn nodig om de steun van bovenaf te krijgen.